

ДІЛО

Виходить що-дня рано
крім понеділків.

РЕДАКЦІЯ
Г АДМІНІСТРАЦІЯ:

Львів, Район 16., П. пов.

Конто почт. шани 26.726

Адреса телеграфу "Діло—Львів"

Число телефону 261

Реклама в редакції не авертає.

ПЕРЕДПЛАТА

в Австро-Угорщині:

місячно	100 К.
чвертьрічно	10—
піврічно	20—
річно	40—

у Львові (без доставки):

місячно	3— К.
чвертьрічно	9—
піврічно	18—
річно	36—

За зміну адреси платити ся 50 с.

Ціна оголошень:

Строчка петитова, двохвишля-
това 40 в рядіслінім 60, в
опівстріж 80 с, в редакційній
часті 1 К. Повідомлення про
випчає і заручини 150.
Некрологів стрічка 1 К.
Сталогоголошена за окремою
умовою.
Одні армірник коштує
у Львові 12 с.
на провінції 14 с.

Видає: Видавничча Спілка „Діло“.

Начальний редактор: Д-р Василь Паньків.

Російські війська ставляють завзятий опір.

Велика битва на Заході триває
дальше

ЗВІДОМЛЕНЕ Ц. І К. ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ
з 2. серпня.

ВІЙНА НА СХОДІ.

Фронт генерала полковника ар-
хикки Йосифа: Між долинами Ойтос і Ка-
ліну ворог також вчера кинув в бій значні си-
ли, шоби здобути Казінулу. Його наступи вико-
нані по нагальній огні, не повели ся. Ворог
кілька разів наступав по обох сторонах долини
Казінулу. Цілу годину тривала рукопашна бороть-
ба. Росіяни по тяжких втратах подали ся.

Армія ген. полк. Кевеша зискує на терені
в боротьбі. Гори в закутній трьох країв на схід
від Драгоєса й околиці на північ від Кімполон-
га в наших руках.

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ І НА БАЛКАНІ.

Нічого нового.

ЗВІДОМЛЕНЕ ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ
з 2 серпня.

СХІДНИЙ ТЕРЕН ВІЙНИ.

Фронт кн. Лєопольда (Група Бем-
Ерколе): В куті між Збручем і Дністром задні
російські сторожі коло Вгоди антерто на го-
стині до Хотина на північ від Черновець, на-
ші дивізії також на полудне від Дністра збли-
жають ся до рос. границі.

Фронт архикк. Йосифа: Росій-
ський фронт в Карпатах подасть ся тепер взад
між Прутом і пол. східним сточищем гір Ке-
лєше.

Німецькі й австро-угорські дивізії йдуть за
перочятелем, котрий в богатях місяць ставляє
завзятий опір. Стоїмо під Кімполонгом.

ЗАХІДНИЙ ТЕРЕН ВІЙНИ.

Фронт кн. Рупрехта: На полі битви
у Фляндрії по позуачи знов прийшло до за-
взятій артилерійської боротьби. Вд Langemarck у
до Луз безнастанний кількогодінний огонь кер-
мований на наші становища, нім ворог рушив
до нових наступів. Закінчила тяжка боротьба;
ворога скрізь відперго. Він утратив багато кро-
ви і кількасот полонених ізза наших протина-
ступів. По неспокійній ночі вчасним ранком Ан-
глійші рушили на схід від Wuzsaete до наступу,
як і скінчили ся значними втратами ворога.

Фронт німецького наступника
престола: На Дорозі Пань Французи знов
без успіху наступили на здобуті нами станови-
ща на полудне від Filin і полудневий схід від
Сету. Протягом доби п'ять разів ішли присту-
пом і все їх відперго. Також на західнім бере-
зі Мози безуспішно робили протинаступи. Чи-
славо втворившим полонених у боротьбах, в яких
свою участь мали війська баварські, ганвер-
ські в ольденбургські, побільшило ся о 750.

Львів, 2 серпня 1917

У Варшаві, Відні і Берліні відбувають ся
в сих днях наради в польській справі. Предме-
том нарад є право політичне уформоване Ко-
ролівства польського з одної сторони, польські
політичні претенсії що-до адміністрації і буду-
чого устрою Галичини з другої сторони.

Справа Королівства польського обходить
нас не тільки в тій мірі, як мусить обходити су-
сідів такий чи инший уклад внутрішніх відно-
син сумежної області, а ще живіше питанням
східних границь майбутньої польської держав-
ности. Наш нарід однодушний в своїм рішучім
опозі проти всякої проби стягнення до будучої
польської держави чи п-держави етнічно у-
країнських областей Холмщини. Всякий супе-
речний з принципом національности акт вимі-
рювання східних границь Королівства коштом
української землі стрінує ся-б з найрішучій-
шим протестом цілого українського грома-
дства і вважає ся-б за акт явно ворожий укра-
їнському народові.

Так само ворожим виступом проти укра-
їнського народу вважає би українська суспіль-
ність якунебудь пробу дальшого аберіганя,
скріплюваня чи розширюваня польського само-
владства над неподіленою Галичиною. Коли
кого польське домагасть ся конче цивільного
намісника Поділя для Галичини, то воно має
право робити се-дино і виключно тільки що-
до Західної Галичини. Східна Галичина, в своїй
основі і своїй переважній більшості — укра-
їнська і раз на все мусить випасти з компетен-
ції польських намісників і зі сфери національ-
ного конкістадорства Поляків. Польським мен-
шостям у східній Галичині можуть бути засте-
режені права національних меншостей, так са-
мо, як українським меншостям в Західній Га-
личині. Але польському паюваню на чужій зе-
млі, на українській Східній Галичині, мусить
нарешті настати кінець, — а з ним через ніч роз-
сиплеть ся той штучно накладений зверхній
бліктер „польскосці“, який слідно в кількох біль-
ших містах Східної Галичини.

Колі нині лється ся кров наших жовніврів
на полях Поділя, то лється ся вона не на те,
щоб виволозти від наїзу українську землю
знов передати під ярмо історичного експлюа-
татора і противника. Нарешті також в Австрії
мусить настати край польській самоволі над на-
шою землею і нашим народом!

Краківські дневники доносять, що д-р Зей-
длер одержав поручення утворити дефінітивний
кабінет. В тій справі веде він переговори з про-
відниками поодиноких партій. Вже відбули ся
наради президента міністрів з представниками
німецького національного союзу, з християн-
сько-супільними, чеськими національними демо-
кратами і аграріями. Віденські дневники висло-
вляють переконаня, що заходи д-ра Зейдлера
уже в найблизших днях доведуть до бажаних
ним успіхів. До кабінету увійшли би около 12
членів, з того було би 5 міністрів без теки.
Тепер ведуть ся переговори з колом польським.
„Neue Erde Presse“ висказує здогад, що стано-
вище польського кола супроти правительства
висвітнить ся небагом в часі переговорів з огля-
ду на недалеке іменованя цивільного наміс-
ника для Галичини.

„Deutsche Warschauer Zeitung“ з 30. липня
доносить: Як відомо, в послідніх днях вели ся
переговори між німецькими і австро-угорськими
делегатами в справі предложень тимчасової дер-
жавної Ради що-до провізоричної організації
найвищих начальних властей польських. Пере-
говори довели до повного порозуміння в по-

глядах. Умовлені предложєня будуть переслані
правительством союзних держав і супроти того
треба сподівати ся, що в найблизших днях бу-
де зроблений крок великого значіння для
будови польської держави.

„Змінюєть ся лице Європи“.

Львів, 2. серпня 1917.

Відомий співробітник „Arbeit.r-Zeitung“
Карло Лейтнер (Leitner) пише у своїй статі
про географію, історичні і економічні відноси-
ни України, поміщеній в тім дневнику, між ин-
шим ось що:

„Відродженє українського народу є не тіль-
ки російською подією. Коли нація, яка має біль-
ше як 30 мільонів людей, після чиста населєня
шестя в Європі, змагає до того, шоби зоргані-
зувати ся в державу, або в п-державній формі
осягнути свою самостійність, то через те мусить
бути пересунута рівновага сил в нашій части
світа. Змінюєть ся лице Європи, образ держав-
них відносин в ній. А притім тут не діло з на-
родом, який, виростаючи з безісторичної пітьми,
дждає ся свого політичного відродженя. Стара,
історична нація з богатою традицією, з вели-
кими споминами хоче назад добути давнє місце
своїх можучости, яке її відобрала ліза доля,
і через цілі віки її його відказувала.“

Програма зміни Конституції.

Національна автономія з поділом на округи в гра-
ницях дотеперішних країв коронних!

Відень, 2. серпня 1917.

(Ткб) „Fremdenblau“ у вступній статі гово-
рить про завади, котрі має здійснити кабінет,
який тепер творить ся. Не має се бути міні-
стерство коаліційне, але радше концентраційне
міністерство всіх житєвих сил Австрії. Найваж-
нішою задчею нового правительства є реві-
зія конституції, створенє нової конституції, яка
забезпечувала би свободний розвиток усіх на-
родів, включаючи національну боротьбу і у-
можливувати осягати в браме в одно всіх націо-
нальних сил. Не ходить о дрібні переміни але
о повне перетворенє держави на принципі на-
ціональної автономії, з поділом на
округи, із збереженєм дотеперішних гра-
ниць коронних країв.

Самостійна Україна.

Полі Ім. Грушевського.

БЕРНО (Ткб) Українська Кореспонденція
доносить, що сепаратистичний рух між україн-
ськими полками триває дальше. Утворено вже
чисто український полк під іменем полку Гру-
шевського.

Ромунська армія в руху.

ВІДЕНЬ (Ткб) Пресова квартира доносить:
Вчера Ромуни в незвичайно кровавій битві тричі
пробували здобути наші становища коло доли-
ни Казіну, а о год. 6. по пол. пішли на них
новим приступом. Рукопашна боротьба більше
чим годину багала ся го в одну, то в другу
сторону, поки не відперго неприятеля, причім
визначили ся секлерські війська. Коло год. 8.
веч. поновив неприятель свій наступ під охоро-
ною найстрашнішого барабанного огня. Але
осягнув тільки втрати.

В долині Молдави й Сучави опирають ся
Росіяни, але австро-угорські війська антерваля-
сунуть вперед. По обох берегах Прута дійшли
воли на 12. км від Черновець, опісля на від-
даль арматного стрілу.

Великий вибух в австрійських магазинах.

КРАКІВ (Ткб). „Kt. Zig“ доносить урядові во: Нині о год. 7.30 рано магазини амуніції XVI і XVII під Могилою 7 км. на схід від Кракова зовсім знищені вибухом. Викликаний він, здасться, самочинним запаленням ізза незвичайної спеки, яка дійшла до 45° Р. в тині. На жаль упало жертвою 48 військових, число ранених 4 тажко, 3 легко військових і 3 цивільних. Перестерігається всіх перед вступом на відмежований пррстр, бо багато куль, які ще не вибухли, розкинув вибух на великім просторі.

Стокгольмський з'їзд знов відложенний.

БЕРНО. (Ткб.) На основі переговорів між англійськими, французькими й російськими соціалістами відложено міжнародний з'їзд на 9. вересня.

Нарада соціалістів коаліції відбудеться в Лондоні 28. серпня.

Події в Росії.

РОТТЕРДАМ. (Ткб.) З Петербурга доносить під датою 31. липня, що Керенський вчора вернув з головної квартири і що вигляди утворення нового кабінету нерожеті. Кабети домагають ся між ин. відложення розвазки земельної справи і форми правління, за те виділи виконуючі ради жовнів і селян не становили, що коаліційний уряд має враз взяти ся до земельної реформи та перевести мир без анексії і контрибуцій на засади, що народи самі мають становити про себе.

ПЕТРОГРАД. (П. Т. А.) Новий міністер внутршних справ Церетелі видав обіжницю до всіх правит. комісарів на провінції, щоб виступили проти всяких проб селянства, розважання земельної справи перед установами зборами.

СТОКГОЛЬМ. (Ткб.) „Петрогр. Газета“ доносить, що Каменець Подільський переповнений дезертурами, що в великих масах утекли з фронту. Мешканці біжать ся рабунків. Вті уряді поспішно готують ся до вильду. В Москві великий пожеж знищив склади сідлаю 22 Гасої компанії, в тім товни за 3 мільони й тютюну за 2 мід. рублів.

З Польщі.

ЛЮБЛИН (Ткб.) „Dziennik Narodowy“ доносить, що в тих днях наступлять номінації президентів найвишого судового трибуналу, суду апеляційного й окружних прокураторів і т. п. та що часть польських судив і урядників з Галичини перейде на етат ради стану.

МНК. КОВАЛЕВСЬКИЙ.

З провінційальних вряжнів

— Тпру... коні стади.

Мій візник філіоноф, як всі земські візники, флігматично слянув і проїдив крізь зуби, не обертуючись навіть до мене:

— Приїзди...

Ми таки дійсно приїхали. Перед нами була невеличка, але кедровенька хата в ганком і широкими дверми, на яких старанно по українськи було написано:

„Реляційська потребительська крамниця“. З крамниці виглянув дозгоносий приказчик і з виразним зацікавленем дивив ся на мене.

Поздоровивсь.

— Се ви, мабуть інструктором будете?... — звернув ся до мене.

— Так...

— А ми вас давно вже ждали... і з сими словами він гукнув на маленьку чорняву дівчинку і щось їй сказав.

— Се я, щоби председателю нашого покликати... — пояснив мені.

Я дочка оглядати товар, що владні книжки, словом все те, що повинен робити інструктор-кооператор, щоби познакомити ся з кооперативом і дати йому деякі поради. Але робота якось не йшла. Невеличка вивіска, що висіла над дверми, збудила рій думок і настрів.

Се — українська крамниця.

І було трохи дивно, як в сю степову глуш пройшла свідомість до селянської хати, коли по дорозі до неї (хати) цілий китайський мур аневіря, гламу ворожості і тому подібних річий,

Відзначеня.

ВІДЕНЬ (Ткб). Урядова „Wiener Zig.“ доносить, що Цсар надав багато відзначень офіцерам польських легіонів, м. и. полковникам: Сікорському, Янушалітсови і Ридзови, підполк. Рильському, кап. Дзекановському, майорови авд. Дунікському і т. д. почавши від ордеру Франца Йосифа й ордеру залізної корони.

Цсар іменував шефом секції в міністерстві публичних робіт д-ра Рішарда Борковського, а комісареві Г. Коссовському надав золотий хрест заслуги в короні на стяжці медалю хоробрости.

Про цілі Англії.

БЕРЛІН. (Ткб.) „Nordd. Allg. Zig.“ полемізує з виводами англ. міністра заграничних справ Бальфура. Англійський міністер — пише вона — уважає заспокоєне національних домагань за одну з найважнійших передумовин тривалого мира, а не углядає при тм інтересів держав, що провадять війну з Англією. Треба отже дальшою війною переконати його про конечність того його мова є всім иншим, тільки не виреченем анексії, а те, що він не хоче й

говорити про росні цілі Англії, вказувало, що англійська держава виступить в данім раї з претензіями до земель на європейській континенті. Те, що Бальфур сильно асупаєть ся за бажаннями Франції в праві Альпата й Льотарингії, свідчить про «руїність коаліції. Йому ходить о приковане Франції до Англії і длятого підсилює французську захланність. Остаточна ціль Англії — гегемонія над Європою, ізза чого розпочала вона сю війну й витривало веде її дальше.

Останні вісти з поля битви.

БЕРЛІН (Б. Вольфа). В куті між Збручем і Дуїстром по завязатій битві під Вигодою виперто останну російську сторожу тає, що той річний закуток вільний від Росії. На захід і півн. захід від Черновців завязаті бої по обох сторонах Прута. Те саме на полудні над румунським Серетом. В долині Сучави ставили Росіяни опір. Дальше на полудне лінія наших війск іде через село Загрені в долині Астїца, на Монте Темнатік, Опчана, Рата і Монте Онулуй і коло 30 км. на полудне від Дорна Вагрі входить у давний карпатський фронт.

ПОЛОНЕНІ УКРАЇНЦІ В НІМЕЧЧИНІ.

П. Петро Чикаленко, котрому вдало ся з німцями копо поноу відстатись на Україну, подає в „Нсїй Раді“ ось які вісти про національне жаття полонених в Німеччині Українців:

Мені довелю ся побувати у полоні і на власні очі побачити те, про що так багато, але цілком неправдиво питало ся майже по всіх російських газетах — се про німецьку пропаганду між полоненими Українцями. Спрага ся стоїть так:

Союз Визволення України дїстав дозвіл від німецького міністерства війн провадити культурно освідбляючу роботу по таборах.

Сама справа показала, що необхідно було наших полонених відділити від Росіян, бо між ними відразу починала ся ворожбеча, котра не раз кінчала ся масовими бійками.

Таким чином зявили ся виключно українські табори, а потім при них було зрєблено помешканє для Українців-офіцерів, котрі з досить великим числі схотіли доломати справі просвіти.

До помочі були запрошені „С.В.У.“ та найкращі сили з Галичини.

Перший наш табір був зорганізований в Австрії біля міста Фрайштату, а потім зявив ся Гагштат, Венлар, та Зальцведель, в котрім мені довелю ся пробу і цілих півтора року.

Все низше описанє я бачив у Зальцведелі, але мушу сказати, що справа освіти, свідомости та організації стоїть міцнїше по перших трьох таборах, бо почала ся вона там значно ранїше.

Про се мені доводило ся чути від своїх товаришів, котрі там бували, як делгати на всіляких зїздах та зягках.

На початок роботи у Зальцведелі „С.В.У.“ прислав десять полонених (земських учителів) з табору Рагштат, а останні почали збирати маленькі віча і заохочували людей до школи, котру вони зразу зорганізували в однім бараци. Більш свідомий елемент зразу приставав до роботи, а менше свідомий, боячись кар повороті до Росії та застраханий фельдфебелями підпрапорщиками, шурав ся школи, а подекуди й до всім ворожо ставив ся до неї. З часом на підмощу полоненим учителям приїхали Галичани запрошені „С.В.У.“ та полонені офіцери — і справа зразу пішла по певній дорозі.

До сить того, що мій земляк, котрий з початку шурав ся школи, вже потім мені казав: „Коліб харч трохи крашій, так і дому не вертав ся б, бо тут у неволі ми більш вільні, ніж у себе на батьківщині“.

Тепер у Зальцведелі є школа імени Б-Грінченка, заснована „Просвітним гуртком“, складаєть ся вона з 6 клас і програма її більш-менш рівна 5-класам гімназій. Один рік поділяєть ся на два семестри, а наука провадить ся як зиму, так і літо. Науку провадять по менших класах наші ж таки земські учителі, а по висших — офіцери, здєбільшого прапорщики. Вже не одна тисяча перейшла через ту школу, бо школа має від 2 ох до 4 ох пара-

що лишили пана Коритка самотним і примусили члена Державної Думи Любенка просити уповажнення на відповідні слова:

— Ніякої автономії Україні не треба

Якими манівцями прийшло сюди українстао і як воно обминуло цілий Монблян перепон по дорозі до хати?...

Думки не давали спокою. А ще більше не давала цікавість побачити дітячів селян, що піднесли ся висше богатих інтелігентів в певній сфері житя.

— Доброго здоровлячка!...

Приміний голос перебив мої думки. Переді мною стояв показаний кремезний хлібороб в піжаку і злинялій від сонця шавці.

— Дуже дякую, що приїхали такі заїдати нас. І він почав оловідати мені, як заснував ся їх кооператив, як йому скрутно було видержувати боротьбу з иншими приватними крамницями, як він переміг в сїй борбі і в чім почу вас тепер потребу.

Се, розумієть ся, було дуже цікаве, але я чекав кінця оповідання і взагалі нашої ділової розмови, щоби перейти до питань, які мене більше цікавили в сїй хвилі. Отож коли Артим Петрович (так звали председателю) кінчив своє оповіданє, я звернув його увагу на вивіску і календар український, що був прибитий над касою.

— Що се у вас, по малоросійськи все... і вивіска, і календар?

Я умисно ужив слова „малоросійський“, щоби випробувати ступінь свідомости Артира Петровича.

— Егеж, по українськи. Але у нас, знаєте українське, отож і ми держимось свого.

Він трохи з притиском відповів мені, але спокійно і рівно, ніби не намічаючи моєї помилки.

— А хіба ж ви не руські? — запитав я.

Артим Петрович розвів руками.

— Про се вже ми не втїли, не знаємо. І він уважно і зосередковано вглянув потюм і паперші та почав скручувати цигарку.

— А ті, що вчать ся такі кажуть, що...

Артим Петрович глянув мені просто в очі — що ми Українці. Правду я кажу?... дякую ви жаргом маленького хлопчика, що стояв поруч його і пильно по дитячому приглядав ся мені.

Хлопчик засоромив ся і сховав обличчя, пригнувшись до коліна Артира Петровича. Але Артим Петрович не лишив свого запитання.

— Ну, кажи-ж, чи правду я кажу? — хлопєць соромлючись і червоноючи відказав:

— Правду...

— А ти-ж хто такий?...

— Українець...

— Ах, ти ж мій козаченько слааний! І Артим Петрович взяв „козаченька“ на руки і підніс до мене.

Хлопєць засоромив ся ще більше.

— Бачите, який у мене козак?!

І груба, вкрита моволями рука Артира Петровича потаргала хлопця за шічку. Сю іділицьну картину перебив низенький на зріст, товстенький, як качанчик, чоловік.

— О... і Павло Миколаєвич... се председателю нашого кредитового Товариства.

Павло Миколаєвич привітно зі мнєю привітав ся.

— Отсе Артим Петрович... Хлопця свого показуєте, а до нас в товариство не веде...

Красше-ж наше товариство і народний дїм показати ім... ніби з докором промовив Павло Миколаєвич.

— А й справді, ходім те... покажемо вам „Народний Дїм“ і все, що в ньому є...

дільних клас. Кожний, що скінчив ту школу, докладно знає нашу історію, літературу та й взагалі може вважатися за цілком інтелігентну людину.

Щоб виробити в учителів справжніх педагогів, для них провадяться курсу гімназійних та університетських професорами Галича-чина, серед котрих є багато наших відомих учених.

Для полонених котрі не ходять до школи ім. Б. Гринченка, а є по інших спеціальних школах та організаціях, ведуться систематичні виклади з історії, літератури, географії та даються окремі реферати про наше політичне життя. Наші ж такі полонені агрономи та студенти (природн. факульт.) заснували агрономічний гурток (членив 1916 року було біля 700), заходами котрого організувала ся агрономічна школа. Щодня відбувають ся по кілька викладів з політичного, скотарства, садівництва, пчільництва, виноградарства, шовківництва, молочарства, розведення дробу і т. д. гурток має вразковий садок, пасіку, та біля двох десятин досвідного поля поруч з табором.

В скремім бараку є постійна вистава сільсько господарських машин, котрі з рекламовою метою дозволили німецькі заводи.

Гурток кооператорів під проводом наших земських інструкторів по кооперації систематично провадять курси (в 1916 р. слухачів біля 400) і знаменито востаннє "Братську чайню", місячний оборот котрої рівняє ся 3-4 тисячам жарок і чистий зиск з котрої йшов на українські школи в занятій Німцями Волині. Його ж такі заходами завезено у таборі "Взаємно-допомогову касу".

Гурток аматорів мистецтва працює під наглядом відомого українського артиста маляра і має слідувачі відділи: малярський, гончарний, різбарський, художніх вишиванок і т. п.

Протидіючи гуртка добувши рецепт відомої саксонської поливи, навчили виготовляти її наших гончарів і завдяки тому гончарські виробы по красі значно перевищують наші місцеві виробы. Мені доводило ся чути від одного полоненого гончара з Опощні, що він по повероті до дому безперечно буде першим гончарем на всю Опощню. Вироби наших полонених продають ся по всіх великих городах Німеччини і приймають ся публікою з надзвичайним інтересом. Літом, приміром, панує мода на жіночі блузки вишайі нарядні полоненими з сільських українських вишиванок.

Видавничий гурток імени П. Куліша видає газету "Вільне Слово", котра з початку виходила два рази на місяць, а потім дійшла вже до двох разів на тиждень і певно незабаром стане щоденною.

Гурток має власну машину, шрифот, провадить школу друкарів та коректорів. До гуртка може пристати кожний полонений, твор котрого був уміщений в газеті.

З появленнєм газети з'явлює ся безліч поетів, що на всі лади преспівають Шевченка та описують власну біографію, але між ними є і кілька справжніх талантів, котрим раніше бракувало грамоти, ширшого світогляду, або сміли-сти пустити до друку свої твори.

Газета роаходить ся в числі 2 до 3 тисяч примірників і не тільки в таборі, а й по робітничих командах, котрі належать до Зальцфельдського округу. Гурток що року видає календар, та досить велике число як агітаційної, так і власної літератури.

"Соціалний гурток" — то об'єднані соціалістичні партії, котрі спільно уладжують віча реферати часто з безконечними дебатами і партійними сварками, але їх об'єднане національне питання і не дає їм зовсім розійтись.

"Драматичний гурток" (є між ними і кілька артистів в трупи М. К. Садовського, також полонених) дає двічі на тиждень артистично виставлені п'єси не лиш історичні, а навіть з повітнього нашого репертуару. Жіночі ролі виконують ся також полоненими найбільше молодими добровольцями, і мушу сказати, що їх поява на сцені в корсетках та плахтах викликає оплески у трьохтисячній аудиторії. (Театр "На рідний Дім" — не що інше, як пристосований амбар від Цепеліна; у ній містять ся до 3.500 людей).

"Музичний гурток" дає змогу аматорам музики вчити ся на різних інструментах, як то: бандура, фортеп'яно, скрипка, вольончеля, флейта і т. п. Як бракує доброго учителя до якого інструменту, то товариство запрощує такого з міста і з власних коштів оплачує його працю. Кошти воно має з досить частих концертів, котрі те товариство уладжує в спільні з "Драматичним гуртком" та "Співацьким гуртком" (200 людей, регент веде курси теорії співу та науку нот).

Таборова бібліотека числять околом десятка тисяч книжок дарованих Українцями галичанами через "С. В. У." для наших полонених. Там є навіть жіноцькі виданя Драгоманова, а

до того ж ведуть ся курси бібліотечарства, де навчають ся різних систем.

"Гурток агітаторів" (мужів дозіря), що перейшли через спеціальну школу, займають ся агітацією по робітничих командах. Президія гуртка лишається у таборі, члени подорожують з "мандрівними бібліотеками" з команди до команди, читаючи реферати, та ведучи балачки на великі теми.

В половині 1916 р. з'явило ся гімнастичне товариство "Січ", з'організоване на зразок галицьких "Січей" та "Сокольських товариств".

Через "С. В. У." тов. "Січ" замість готової одяжі одержало від німецької команди сукию, з котрого нашло для своїх членів чамарки та козацькі штани, а також поскупувало у наших полонених сиві "папахи". "Січ" має власну духову оркестру, котра грає українські марші та пісні в часі гімнастичних вправ та свят.

Щоб оминуть недорозуміння з німецькими вартівниками "Січ" перебрала на себе всю внутрішню адміністрацію у таборі, так що вартові Німці стоять лиш зовні. Такі "Січі" існують по всіх українських таборах, вони розділені на полки і сотні і кермують ними здебільша офіцери, хоч там панує звичайно виборна старшина.

До товариства приймають ся лиш свідомі Українці, але допускають ся і жиди, котрі прийдьно до нас віднісуть ся. У Рахаті на пр. є жидівська організація, котра м. ж. іншим має метою допомагати українському народові в його справедливах домаганнях.

В таборі є церква, в котрій Службу Божу править православний священник з Буковини і котрого проповідь наші полонені дуже і дуже радо прислухують ся. Вечерами пан отець читає виклади з історії церкви та моральності. І ці виклади збирають величезну аудиторію.

У таборі існує безліч усяких сект: штунди, баптисти і т. д., але всі вони визнають укрїнське евангеліє, котре "диром" присилаєть ся а великій скількості з Америки.

Тепер перейду до способу самоурядуваня. Кожда організація чи гурток, що має статут або регулямін, має свого представника, котрі разом теорять т. зв. "Генеральну Старшину", котра є найвищим таборним урядом.

"Генеральна Старшина" вибирає собі голову, заступника, двоох трьох писарів, ікарбника і т. п. і збираєть ся що тижня.

Голова "Генер. Стар." являється головою усього табору, він підлягає усім справам згідно ухвалам "Генер. Стар." Він є посередником між "С. В. У." та табором.

Крім того він відбуває наради з німецьким командантом табору, але лиш у справах технічних, а також передає уї скарги, котрих з початку було безліч і найбільше на псеводжене німецькі варги.

З усього вище сказаного читач побачить, що Німці не мають жадного впливу на нашу справу, бо вона робить ся лиш нами самими. Можу додати, що між полоненими германофілів найдеть ся дуже небагато. Більшість свідомих до них ставлять ся так само, як і до Росіян, принаймі до того часу, доки не дійдуть певні вісти про наші справи на Україні.

На кінець хочу сказати, що як там у полоні не добре, але до дому тягне кожного. Висток утікачів з українських таборів менший ніж з загальних, але всеж великий і з революцією певно збільшиться ся, бо з'явила ся змога бути вільним на батьківщині.

Петро Ч.

Сучасна Україна і Великоросія.

Проба характеристикни.

Відень, 31-го липня 1917.

На сторінках "Русско-ї Волі" з 30-го червня лише А. Александрів:

Між великоруським революційним рухом і рухом на Україні вже нині можна завважити особну різницю: революційний рух в Великоросії проходить під прапором "Циммервальдіаду" і соціальних мотивів. Великарусь не дала революції великої національної ідеї; ся ідея показала себе для Великороса чужа і незрозуміла — ось тому ми свідками, що корінний Великорос зовсім індеферентний для ідеї вітчизни.

Навіть Москва — "серце Росії", отсей старий центр великоруської культури, покажує себе незрозумілим, щоби революційний елемент надихатися почуванем племінної любови до вітчизни. По 30 роках татарської й царської неволі Великоросія виступає в революції, наче би лишена якихось культурних й національних цінностей — місто ентузіазму, що коліссь торкнув Французької баталіони на багнеті європейської коаліції, отсей революційний Великорос виступає на наших очах серед повної затрати патріотизму і серед неможливої байдужности до свого будучого історичного й національного істно-

ваня. Все инше, що не вторкає суспільності боротьби — для Великороса не істнує.

Але як же інакше на Україні: в революційній русі на Україні виступила ідея національно-культурного відродженя, і ся ідея показала себе така сильна й мотуча, що об'єднала всі політичні українські партії. На загальнім губераськім з'їзді одної із українських губерній можна було помічати просто на очах, як для спільної праці під прапором національного відродженя злучили ся всі українські буржуазійні, демократичні й соціалістичні партії. Саме в тій єдності лежить вся сила та міць українського руху, в ній запорука його успіху, його краса.

Безсиле Великоросії стає нині зовсім очевидно: народ не хоче боронити своєї батьківщини й з почуванем глибокої байдужности глядить на свою будучу історичну судьбу.

Розумієть ся: тут не вина в народі. Таким зробила його історія. Та нема сумніву, що вже єдно живуче в обставинах свободного політичного устрою покоління, влізло би переіменити ся не до п'знаня; щож, коли немиюсерна історія не знає жадних перескоків, в чім й лежить з-весь справжній трагізм сучасної Росії, з особна же Великоросія.

Лист з Волині.

В липні 1917.

Отворенє Української Народної Школи у Старої Вижві відбуло ся в понеділок 19 лютого 1917 року. Учитель був п. Осип Безпалко УСС, який надіхав до Старої Вижви 5. лютого с. р. Д. 8. лютого тутешні діти, як хлопці так і дівчата почали добровільно вписувати ся до школи, а вже на другий день (як оповідають школярі) п. Безпалко мув силоміць стримати наплив. Рівночасно з отворенєм школи тут засновано шкільну бібліотеку. В марти був інспектор на візитації і застав все в порядку.

При кінці лютого в д. Світлої к. Окружної Команди в Матіві шкільний комітет одержав дві скіри, з якої зроблено 22 пари постолів, котрі роздано біднішим дітям, а 5 лютого від той самої Команди одержано 35 кільограмів цукру для шкільної чайні, отворенє якої не відбуло ся. 2. цвітня п. О. Безпалко покликани до кадри, як жовітра здібного до поля. Того дня присутнім дітям по рівній мірі роздано цукор і замкнуло школу.

1. мая с. р. анов привернено давно założену школу. Учителка Марія Кодоурник. Треба сказати, що тоді, як вдрже починалась наука в школі, починалась і робота в полі, а наслідком сего було те, що не всі діти зголосили ся до школи, які учащали за п. Безпалка.

Всі діти розділено на три відділи. І. хлопців 32, дівчат 19, II. хлопців 11, дівчат 10 і III. хлоп. 9, дів. 7. Діти вчать ся дуже пильно. Стара Вижва є село досить велике, тай мешканці тутешні евакуовано в Росію розміром небагато. З певністю можна сказати, що в сій околиці мешканці Старої Вижви відчувають найбільший тягар війни. Бога о є таких, котрі не мають жадної робочої худоби.

В 1905 році тут засновано 2 класову народну школу, з якої було чогири учительських сил. Наука провадила ся по російськи, як і по цілій Росії. До окупації сей країни австрійськими військами ніхто тут не бачив української книжки, як рівнож ніхто нічого не чував про рідну Україну. Яке то було здивованє тутешної молодіжи, коли побачили такі великі здобутки української літератури. Тепер молодіж радо побирає зі шкільної бібліотеки книжки до читаня. Знають, яку користь приносять бібліотека, можуть вказати слова одного читача: "До сего сего часу по своїй несвідомости свою рідну українську мову уважав за якогось страхопуда, бо не бачив в книжці ні одного рідного слова. Я тепер виплутає ся з російських тенет і гляну на світ тверезими очима". Відродивши ся національно, де які з молодіжи з захопленєм стежать за рухом на російським Україні та за українським рухом взагалі.

8-ого СЕРПНЯ 1917.

здержуємо висилку "Діла" без виймку всім тим, що до того часу не надішлють передплати.

НОВИНКИ.

Львів, 2 серпня 1917.

— Гробовець д-ра Івана Франка. Наукове Товариство ім. Шевченка розписує отрим конкурс на збудоване гробівця для Івана Франка на личаківським кладовищі, поле 4. Гробовець призначений на одну особу, не вистачий понад землю, призначений під пам'ятник висіру 15 кубічних метр. Оферти належить вносити до 15. серпня с. в. між год. 10—12 до канцелярії Наукового Товариства ім. Шевченка, вулиця Чарнецького ч. 26, і пов., де можна довідати ся про умови будови.

— Нова свєя Центральної Української Ради. „Утрє Россіа“ з 6. липня ч. 153 доносить із Києва: Відкрито сєсню Центральної Української Ради. Зіхали ся депутати з цілої України. З поодиноких місць передають численні резолюції. Їх відчитано на сєсї. Піднято питання про скликанє всеукраїнського з'їзду. — В бердичівським повіті сєляне обложили себе на річ Ради податком в сумі одного гривеньника від десятини, сьому податкови піддають також поміщицькі лєші. На лідень мав бути сєлянський всеукраїнський з'їзд духовенства.

— Відзначене. Д-р Михайло Волошин, командант Збірної Станції УСС-у Львові, одержав почесну відзнаку Червоного Хрєста II. класи з воєнною декорациєю з увільненєм від такси.

— П. д-р Іван Куревець виїзв — як нам доносять — через Станиславів до Криворівні, де перебував в домі о. Волянського.

— Остерога перед бур'янами. Від якогось часу, пєзвєляють ся в торговлях плинн, споряджені із ростинного слюзу або желатини, які захвалюєть ся як сурозець одици до салат, приправи до салат і т. д. Один із таких прєларатів „Sarragol“ розсліджено, а після вислїду розслідів складаєть ся він із слюзи стріпухатої хрущї (Sarragheen), споряджуєть ся водоростів, які походять переважно з Ірландії, є забарвлений смолувими барвниками, а для здержаня творєня плїсї, заповнений відповідним квасом. Як і інші подібні перєварюи пушені в оборот під ріжними фітастинними барвами, не посїдає „Sarragol“ поживчої вартости, не може заступити одици, а крім того є заправлений шкідливим квасом. Звертаєть ся увагу Публички, аби ує набувала ані не купувала всїх такїх безвартїсних, а при тїм дуж дорогих перєварів, які пуценю в оборот лише в ціли визиску населєня.

— Ціни за занятє збіжжє. Вістник державних законів оголошує розпорядок уряду для виживленя людности, яким означуєть ся ціни зачєтя воєнним заведєням обороту збіжжє для деяких родів збіжжя із жнив 1917 р. Ці ціни виказуєть ся порівняно з минулим роком підвищенє. В порозуміню з комісією для прєвєреня Цін не мїг уряд виживленє людности не зобов'язати ся не умїркованє плавнє шєнє ціл, яке є оправданє в огляду на підвищенє коштів по дукції в ріжним господарстві. В ціл прихочєня об'єкти новї збірки, розпорядок визискує за останю оного метричного сотнара (з скїльки буде досталений до 15. падолїста) премю 2 К.

Нові книжки і виданя.

Traité de Pétréaslav entre Bohdan Chmielnicki, Hetman de l'armée Zaporogues et Alexis Mikhaïl witsch. Texte original avec traduction Française. Lausanne. Rédaction de „L'Ukraine“, 1916. 48 стор. 36.

Acta & Constitutiones Legum Libertatumque Exercitus Zaporoviensis. Anno Domini 1710. Aprilis 5. Ad Benderam. Lausanne. Rédaction de „L'Ukraine“, 1916. 48 стор. 24.

Видавництво з цілю незвичайно корисною — дати чужинам дєлні державні акти України в оригінальній формі і в перекладі. Вибір договорів на початок також відомийний — перший трактат з Москвою 1654 р. і українська конституція та трактат із Швецією 1710 р. Але годї не вагити по важних нестатях, яким видаєть ся не зради. Видаєть ся історія, а ще й історія чужинців, не можна обійти ся без коментарів — нашї відносини за мєло відомі на заходї і на вїтї фатовому історикови також буде зрозуміти без поясненя подїї і перед двох сот лїт. Конечно було би дати бодай короткий історичний вступ, а потїм також поточєня при труднїших точках договорів; актин й історичнє, де можна бачити ще по найвжити ся з тим часом. В подробцї перекладу (незвичайно трудного) не вхотїмо; дивно тільки, чому нєр. ужито форми Chmielnicki, коли можна писати Chmielnicki, і се буде ближше до оригіналу і української мови. Наверх виданї трактати дужє гарно, в квартї,

читним, прозорим письмом. Ціни не подано. Склад виданя в редакції „L'Ukraine“, Lausanne, 23, Avenue de la Gare. — І. Крч.

З нашого шкільництва у Відні.

Нам пишуть: Іспити зрілости п ред ц. к. Іспитовою Українською Комісією у Відні, VIII Platzengasse відбули ся в жовтні, падолїсті і грудні 1916 р та в лютім, мартї, маю і червни 1917 р під проводом директора д-ра М. Сабата. Іспит складали ученики-жовїри, що відбули чотиротижневий матуральний курс, на яким перероблювано в скорочєню научний матерїал VIII кл.

Сї курси зорганїзував дир української станиславівської гімназї д-р М. Сабат в порозуміню і за дозволом шкільних властей. Свєдоство зрілости одержали: Аронєць Іван (Коломия), Атаманюк Василь (Коломия), Бас Василь (Золочів), Белкот Роман (Львів), Білинський Сас Омєлян (Львів), Бобикевич Ізидор (Коломия), Бабинський Василь (Львів), Бойко Іван (Вижниця), Вайдач Арцач (Рогатин), Велитович Стефан (Рогатин), Віблєй Іван (Львів), Вірстюк Роман (Станиславів), Вєробєць Василь (Рогатин), Гаврилюк Никифор (Коломия), Галєса Стефан (Бережани), Галушчак Володимир (Золочів), Гарасимович Юрїй (Коломия), Гачок Василь (Станиславів), Главатий Густав (Коломия), Гринєвич Ярослав (Львів), Геєфорашук Геутав (Коломия), Грєсько Северия (Станиславів), Дашкєвич Евген (Вижниця), Дашковський Давид (Жовква), Дєлєницький Іван (Коломия), Дєнїгєвич Теофіль (Вижниця), Думка Тарас (Тарнопіль), Дякович Омєлян (Львів), Енглер Авраам (Вижниця), Єндик Богдан Юрчо (Коломия), Жукорський Ю Іан (Коломия), Заболотний Іван (Станиславів), Залєвський Николай (Станиславів), Ізандь П. (Львів), Ігнатович Іван (Броди), Кїтель Павло (Бучач), Кмєгє Василь (Броди), Козарук Іван (Коломия), Колодїй Юліян (Коломия), Комарницький Яків (Перемишль), Костащук Василь (Коломия), Костів Петро (Бережани), Комак Омєлян (Рогатин), Кошилович Юрїй (Станиславів), Котіль Андрїй (Золочів), Куєвєч Петро (Львів), Кузьма Максим (Золочів), Кулинич Петро (Рогатин), Кучма Іван (Бучач), Лапчинський Богдан (Львів), Лєсюк Василь (Броди), Лєгкун Дмитро (Городенка), Ліщинський Николай, з відз. (Станиславів), Лушиний Костєв, з відз. (Рогатин), Лушє Лєка, з відз. (Дрогобич), Маринич Василь, з відз. (Коломия), Мєчєтє О. ип (Львів), Мєльник Юрїй (Коломия), Милитинський Дмитро (Станиславів), Микитюк Василь (Коломия), Манастирський Николай (Яворів), Моравецький Михайло (Золочів), Небилець Яків (Станиславів), Окренний Микола (Рогатин), Оришин Петро (Броди), Павєляк Володимир (Яворів), Пєвньєв Володимир (Станиславів), Пєвньєв Петро (Львів), Пашкїв Гєя (Яворів), Пєленський Леонтий (Львів), Погорєцький Пєтро (Бучач), Прокїпчук Іван (Коломия), Рєбїя Михайло (Самбір), Раковський Юрїй, з відз. (Станиславів), Рєвчаківський Николай (Яворів), Рєзольський Володимир (Станиславів), Ромєнєць Нєжєлє (Яворів), Росолоук Семєн (Станиславів), Сєвєк Петро, з відз. (Станиславів), Семєн Іван, з відз. (Станиславів), Сєвєцький Михайло (Вижниця), Сиротюк Микола (Вижниця), Слєпєк Іван (Коломия), Стєцьків Кєпєлє, з відз. (Львів), Стєфурак Василь (Коломия), Тєвєчєв Василь (Коломия), Ухєч Павло (Рогатин), Чалєвський Іван (Дрогобич), Чєпєга Федір (Вижниця), Церковний Олєкс (Броди), Цєлєк Бронислав (Вижниця), Шигєльський Олєкс (Львів), Шгайн Давид (Копичинє), Юлєвич Нїжєлє (Коломия), Яворівський Кєвєлє (Коломия), Якимович Тимко (Тернопіль), Яковський Володимир (Львів), Хємєн Олєкс (Тернопіль), Фєлюк Николай (Коломия). В скобках подано мєсто, де ученик ходив до гімназї перед вїйною; оглядно перед вступленєм до вїйскової служби. В укр. гімназї в Коломиї ходив 2; ученик абїтурїєнтів в євєрх укр. гімназїєх у Львові 13; в укр. гімн. в Станиславові 14; в укр. Гїмн. у Вижницї 11; в укр. гімн. в Рогатині 9; в укр. гімн. в Яворові 8; в укр. гімн. в Городенці 5; в інших гімназїєх 1—4.

Ученики-жовїри користали не лише зі шкільної науки на чотиротижневий курс, яка тривала 5—6 лєкцій деню (по пол днї), але робили так ж научнє екскурсії під проводом у правї курсів. В нєдїлї і свєтї і два рази в тижнє (від 10—12 год. перед полуднєм) бачили ми ученики мєдїра в музею, галєрїєх образів, в „Akademie der bildend. Künste“, в будинку державної Ради (колишнї грецького стилє), одєржавнїйшїєх історичнїєх пам'ятникми і по церквах. При тїм нєгодї пїзнали ученики абїтурїєнти від прозодом упразднє найважнїйшїє пам'ятники штуки у Відні та прїсвоїли соб. бодай

загальнє знанє архїтектури (пєлєстїєн) та малєрства. Научнї екскурсії се нєможє виповнєнє тих прогалїєн в загальнєм обзаваню учеників жовнїрів, які вїтворили ся іза конєчного (4 тижнї VIII класи мїсто цілого року) обмежєннє научного матерїалу, призначєного на осьму класу. М. А.

О ПОВІСТКИ.

П'ятниця, 3. серпня 1917.
Нїмї: греко-кат.: Сєксєна І. в. — рїмо-кат. Звїзд. с. С.
Завтра: греко-кат.: Марї Магд. — рїмо-кат. Домїніга.

І З днїє неволї Екєц. мїстр. А. Шєтїдїського на сїю тему будє матї відчит. о ректор д-р И. Боцян у великїєх салї мєст. товариства ім. Лєсенка вївєток днє 7. серпня с. р. о год 6 гєчером. Цїни мїсць: фотєлї по 1.98 К. Крїсєлє по 1 К. Балькон І. рїд І. К. П. рїд І. 50 сєт. Дєхд прїзничєний на фнд сирт ім. мїстр. Лє. Шєптїничєго. 1—3

І Дирекція ц. к. академ. гімназ. гєловного заведєня як і фїлії подає до відомє учеників, шо: І) курс перєпєтнїєчєвє розпачєть ся днє 4. серпня. Ученики, шо хотєть вєзїти в нїєм учєсть, зберуть ся в тїм днє о 10 год. перед полуднєм в салї Іє кл. Курс є безплатний.

І Природничє науковє прогулькє в сторєню Голєска відбудєть ся в субот., днє 4. серпня. Охочї учаснїки зберуть ся того днє лєдєз 4 год. по полуднї в гімназїєчїєм будинку. Нє случай нєпогоди прєвєложїть ся нїє вє понєдїлок (6. серпня).

І Управа Інтернату СС. Василєвич в Пєрємишлї прїймє на рк шк. 1917—18 бїльшє числє учеників семїнарїєчїєх учительської, шкїл вїдїлових, народнїєх і прїватнїєх за олатою по 100 К. мїсєчнє. Олату можє слєдєти і в натуральнєх. 1—3

ГЛЯДАЮТЬ СВОЇХ.

УТО ЗНАЄ БИ шо про родину Івана Бєдєра профєсор в Тернопіль, нєвїдїтєльсько дати вїстку від адресою: З. Мєвєчєк, Львів, Рїнок ч. 10. „Дїло“

Іван Стєпанович Івановичний єдиє в Буковин, гєспєр в Протєсєх і Жєрєвнє — пошукє дєвїєкє рєськє. 66—2

Оголошення.

Куплю около 10 моргєв урочїєвої аєскї в сєлєві Гєлєчїє І. Зголєшенє в подєжє одїє прїєму слєтї на адресу: Ж. Конєчєк, Мєр. Гора, Морєчє. 67—3

Льоси на рати продаємо і прїємо гравє до лєво першої рєчї. На льосї удїлюємо поживнєх пєлєтїєх і жєсєчєх рєчєх. Прєвєчємо шєшу фєрму до всїєх трїєсєчїєх в сєрєчєх бєвїчєх. Новї льосї Авєстр. Чєрє. Хрєстє вєрє даємо на рати по 8 моргєв до 5 лєкєєх рєчєх.
БАНКОВИЙ ДІМ
ШІЦ І ХАЄС
у Львові, пл. Мєрєськє 7. VIII 2

Кмєн, Віск, Відпаднїє свїчєк
купцє
І. БОРИС
Перємишльє.
63—6

Інтєлігєнтнє бюро вє жїночє слїду
завраз прїємємо.

УСЛІВ'Я: Знанє української мови в письмї і сєло, а нїмєцької бодай в письмї.
— і писєвнє на машїнї.
Плєтнєя відлєдїдно до квалїфікації і писєвнє умовнє.

Зголєшенє особєчєго щодєннє від 12—1 перед полуднєм до Адмінїстрації „Дїло“. 4—3